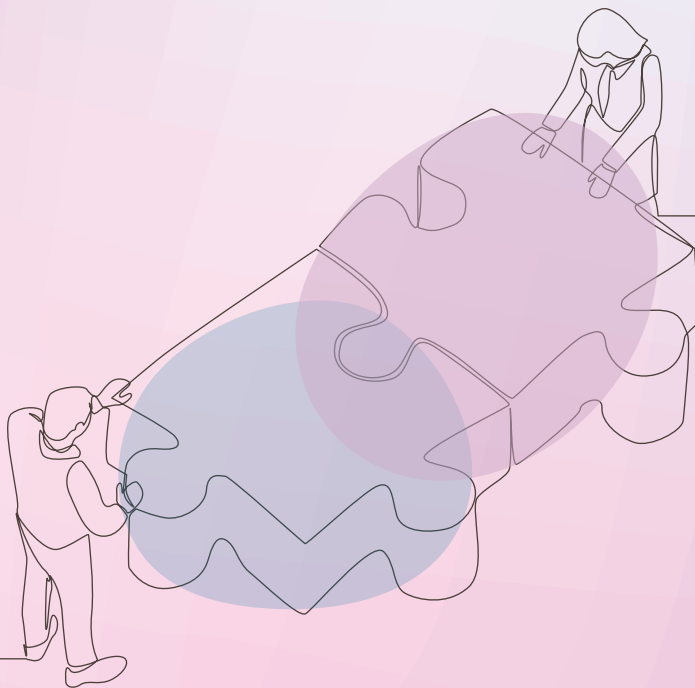

INDEKSI

I PËRFSHIRJES SOCIALE TË TË RINJVE
NË NIVEL LOKAL 2023 - 2024

BOTUES

Këshilli Rinor Nacional i Maqedonisë

Rr. Veljko Vlahovi,, nr. 7 / 1-1, 1000 Shkup

www.nms.org.mk

info@nms.org.mk

RRETH BOTUESIT

Filip Ivkovski, kryetar

AUTORË DHE REDAKTORË

Boris Sharkovski

Nevenka Longurova Girova

BASHKËPUNËTORË

Mariana Angelova, Ane Matevska, Aleksandar Mihajloviq, Ana Naumoska, Dea Zdravkovska, Dejan Petrovski, Ivana Atanasovska, Ivana Haxhi-Nikollova, Jordanço Minevski, Kristijan Panev, Simona Stanojevska

LEKTURË

Valentina Joshevska

DIZAJNI

Ilija Stankovski

VITI I BOTIMIT

2024

Ky publikim është përgatitur me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian. Përmbajtja e tij është përgjegjësi e vetme e Këshillit Rinor Nacional të Maqedonisë dhe nuk pasqyron pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

RRETH PROJEKTIT

Objektivi kryesor i projektit “Komunitete gjithëpërfshirëse për të rinjtë” është angazhimi i organizatave rinore të shoqërisë civile për të ofruar mbështetje për komunitetet e tyre lokale, për të përdorur mekanizmat ekzistues për pjesëmarrje në politikat lokale dhe proceset vendimmarrëse, të cilat i referohen nevojave të tyre dhe nevojave të zgjedhësve të tyre.

Aktivitetet kryesore të projektit përfshijnë: forcimin e kapaciteteve të organizatave rinore dhe këshillave rinore lokale përmes një serie punëtorish, monitorimin e zbatimit të Ligjit për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore, vlerësimin e përfshirjes së të rinjve në vetëqeverisjet lokale në Maqedoninë e Veriut, hartimin e rekomandimeve të politikave dhe mbështetjen e iniciativave të avokimit rinor që rrisin pjesëmarrjen e të rinjve në politikën publike.

Projekti zbatohet nga Këshilli Rinor Nacional i Maqedonisë, së bashku me partnerët Fondacioni për Zhvillimin e Komuniteteve Lokale – Shtip, SFERA International Manastir dhe Platforma për Fuqizim Rinor JEP – Gostivar. Projekti “Komunitete Gjithëpërfshirëse për të Rinjtë” mbështetet nga Bashkimi Evropian.

RRETH PARTNERËVE

KËSHILLI RINOR NACIONAL I MAQEDONISË

Rinor Nacional i Maqedonisë (KRNМ) është një platformë që përfaqëson interesat dhe nevojat e të rinjve si lidhje ndërmjet të gjitha palëve të interesuara dhe siguron përfshirjen dhe pjesëmarrjen aktive të të rinjve në procesin e vendimmarrjes në çdo nivel. KRNМ është themeluar më 29 qershor 2013 nga 55 organizata.

KRNМ është organ përfaqësues i organizatave rinore në Maqedoninë e Veriut. Këshilli bashkon aleanca, organizata rinore, organizata rinore dhe forume rinore të organizatave të tjera me qëllim të promovohen dhe përfaqësohen të rinjtë dhe të drejtat e të rinjve në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Anëtarësia e KRNМ-së është e larmishme, duke bashkuar organizata që veprojnë në nivel kombëtar dhe rajonal, në zonat rurale dhe urbane, organizata studentore, degë të organizatave ndërkombëtare dhe lloje të tjera shoqatash. Në procesin e arritjes së qëllimeve të tyre, KRNМ përfaqëson interesat e të rinjve në Republikën e Maqedonisë së Veriut pavarësisht nga statusi i tyre socio-ekonomik, gjinia, raca, prejardhja etnike dhe kulturore, bindjet politike dhe fetare, orientimi seksual, identiteti gjinor apo çdo formë tjetër

FONDACIONI PËR ZHVILLIMIN E BASHKËSISË LOKALE

Fondacioni për Zhvillim të Bashkësisë Lokale Shtip (FZhBL) është themeluar në dhjetor të vitit 2006 dhe është pasardhës ligjor i OJQ-së Qendra për mbështetje Shtip. Misioni i FZhBL-së, është pjesëmarrja efektive e qytetarëve në krijimin e politikave publike dhe zbatimin e tyre të qëndrueshëm. FZhBL-ja, ka krijuar bashkëpunim të mirë me organizatat e shoqërisë civile nga Maqedonia, institucionet lokale dhe kombëtare, komunitetin e biznesit dhe mediat.

Donatorët vendas dhe të huaj janë partnerë të FZhBL-së, në mbështetjen e zhvillimit të shoqërisë civile në Maqedoni dhe promovimin e parimeve të sundimit të ligjit dhe qeverisjes së mirë. Fondacioni punon në mënyrë aktive në sektorët e decentralizimit, qeverisjes së mirë, sundimit të ligjit, lobimit dhe avokimit, të drejtave të njeriut, transparencës dhe llogaridhënies, promovimit të filantropisë, etj.

Aktivitetet e fondacionit përdoren nga qytetarët, organizatat e shoqërisë civile, institucionet lokale dhe shtetërore, sektori i biznesit, të rinjtë aktivë, media dhe donatorët.

SFERA INTERNATIONAL

Shoqata për Zhvillim të Qëndrueshëm SFERA INTERNACIONAL – Manastir u krijua në vitin 2009, e cila fokusohet tek të rinjtë dhe të gjithë qytetarët në komunën e Manastirit për të arritur qëllimet, aktivitetet dhe veprimet kryesore në suazat e misionit tonë, që është ngritja e vetëdijes dhe edukimi i komuniteteve lokale përmes metodave arsimore joformale, në tema të tilla si mbrojtja e mjedisit, trashëgimia kulturore dhe natyrore, jeta e shëndetshme, qëndrueshmëria afatgjatë e zhvillimit të të rinjve dhe pjesëmarrja aktive e të rinjve përmes vullnetarizmit në Maqedoninë e Veriut.

Vizioni i SFERA INTERNATIONAL është një mjedis i pastër, ekologjik në Republikën e Maqedonisë së Veriut me përdorim të burimeve alternative të energjisë.

SFERA INTERNATIONAL përmes arsimit joformal inkurajon praktikën e jetesës së shëndetshme, kujdesin për mjedisin, pjesëmarrjen aktive të të rinjve në RMV-së dhe vullnetarizmin.

PLATFORMË PËR FUQIZIMIN E TË RINJVE

Platforma për Fuqizimin e të Rinjve – JEP, u krijua në vitin 2015 që përpiqet të mbështesë të rinjtë nga Gostivari dhe zona përreth përmes kultivimit të aftësive të tyre drejtuese, duke inkurajuar angazhimin e tyre qytetar dhe duke siguruar aftësi teknike.

Misioni i JEP është të inkurajojë dhe fuqizojë të rinjtë përmes projekteve të ndryshme. Qëllimi ynë është të frymëzojmë dhe trajnojmë të rinjtë për të marrë një rol aktiv në procesin e vendimmarrjes.

PËRMBAJTJA

REZYME	8
HYRJE	10
KONTEKSTI LIGJOR	12
<i>Ligji për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore</i>	12
<i>Strategjia kombëtare për të rinjtë</i>	16
<i>Ligji për njësitë e vetëqeverisjes lokale</i>	17
METODOLOGJIA E INDEKSIT	21
<i>Treguesit</i>	23
<i>Komunat</i>	23
<i>Qasja</i>	23

PËRMBAJTJA

ANALIZA E PËRFSHIRJES SOCIALE E TË RINJVE NË NIVEL LOKAL 2023	25
KONKLUZIONE	34
REKOMANDIME	36
<i>Shtojca 1</i>	38
BIBLIOGRAFI	43

LISTA E SHKURTESAVE

OSHC – Organizata të shoqërisë civile

LMS – Këshilli Rinor Lokal

ARS – Agjencia për të rinj dhe sport

BE – Bashkimi Evropian

NJVL – Njësia e vetëqeverisjes lokale

SKR – Strategjia kombëtare për të rinjtë

Përfshirja dhe konsultimi i të rinjve mbetet gur themeli i qeverisjes pjesëmarrëse dhe transparente, çelësi për t'u mundësuar të rinjve të kontribuojnë në mënyrë aktive në zhvillimin e tyre shoqëror dhe lokal përmes ideve dhe pjesëmarrjes së tyre. Edhe pse bazat për këtë përfshirje janë krijuar brenda kornizës ligjore të vendit, veçanërisht përmes zbatimit të qëndrueshëm të Ligjit për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore¹ dhe Strategjisë Kombëtare për rini 2023-2027,² praktika tregon se ka hapësirë të konsiderueshme për përmirësim në zbatimin e tyre në nivel lokal.

Kjo analizë, bazuar në një qasje metodologjike që përfshin kërkesat për qasje në informacionin publik dhe hulumtimin e informacionit në dispozicion nga faqet e internetit të komunave, kërkon të japë një pasqyrë të plotë të praktikave aktuale të autoriteteve lokale dhe qytetarëve në lidhje me pjesëmarrjen e të rinjve në nivel lokal.

Nga analiza është e qartë se ka përpjekje nga autoritetet lokale për të përfshirë të rinjtë, veçanërisht kur bëhet fjalë për informimin për aktivitetet e tyre. Në këtë kontekst, autoritetet vendore përdorin në mënyrë aktive të gjitha mjetet e komunikimit në dispozicion, duke u lejuar qytetarëve të kenë një ide të përgjithshme të aktiviteteve të qeverisjes së tyre lokale. Megjithatë, ky konkluzion i referohet informimit të publikut të gjerë, pa krijuar një qasje të veçantë për grupet e veçanta të synuara, përfshirë të rinjtë. Transparenca e komunave zvogëlohet në informimin e publikut për fillimin dhe përfundimin e projekteve të zbatuara, pa kryer konsultime publike, aq më pak duke kryer konsultime të veçanta me të rinjtë. E njëjta gjë vlen edhe për qasjen në shërbime; NJVL-të nuk ofrojnë mjete të veçanta për të lehtësuar qasjen në shërbime për qytetarët, aq më pak mjete të veçanta të destinuara për të rinjtë, si një grup i synuar me dinamikë të veçantë. Ashtu si me shtrirjen, NJVL-të nuk i trajtojnë të rinjtë si një grup të veçantë të synuar për të cilin duhet të ofrohen mjete të veçanta për përdorimin e shërbimeve të NJVL-ve. Kjo veçanërisht vlen për digjitalizimin e shërbimeve; pritjet që shërbimet digjitale të përdoren më shumë nga të rinjtë, por mjete të tilla nuk përgatiten dhe ofrohen nga NJVL-të.

Sfidat lindin në sferën e përfshirjes së barabartë dhe efektive të të rinjve në proceset e vendimmarrjes dhe zbatimin e tyre. Pavarësisht nga mekanizmat dhe mjetet ekzistuese të paraqitura në kornizat ligjore, ato shpesh perceptohen si të ndërlikuara dhe detyruese për

1. <<https://www.slvesnik.com.mk/Issues/862649465cf4432aadcb4119f52bfd81.pdf>>

2. <<https://api.ams.gov.mk/wp-content/uploads/2023/10/nsm23-27-sluzhen-vesnik.pdf>>

t'u zbatuar me kriteret minimale, gjë që kufizon përdorimin e tyre nga qytetarët dhe çon në përdorim selektiv nga autoritetet lokale. Mbi të gjitha, kjo i referohet funksionimit të Këshillave Rinore Lokale (KRL), si një mekanizëm i krijuar për të siguruar perspektivën rinore në të gjitha politikat publike. Edhe pse ka një bazë ligjore dhe vullnet për pjesëmarrjen e të rinjve, zbatimi efektiv dhe përfshirja e mirëfilltë e të rinjve në vendimmarrjen lokale kërkon përpjekje dhe përmirësime shtesë. Analiza tregon se një pjesë e vogël e komunave kanë formuar KRL, dhe aty ku janë formuar nuk ka kuptim të rolit të tyre. Gjegjësisht, interesat e të rinjve nuk përqendrohen vetëm në politikat lokale që lidhen me ta, por edhe në tema që nuk lidhen domosdoshmërisht me të rinjtë, por që janë thelbësore për jetën në komunitetet lokale, siç janë buxheti, planet urbane dhe investimet kapitale, por që duket se konsultimet shpesh janë sipërfaqësore dhe shërbejnë më shumë si një formalitet, dhe KRL nuk shihen si një mekanizëm që duhet t'i japë perspektivën e të rinjve në të gjitha politikat.

Analiza tregon se NJVL-të shumë rrallë përdorin fonde nga buxhetet e NJVL-ve për nisma të lidhura me të rinjtë ose të iniciuara nga të rinjtë. Ata që financojnë aktivitete të tilla u referohen kryesisht bursave për studentët më të mirë ose mbështesin studentët e talentuar për të marrë pjesë në konkurse ndërkombëtare. NJVL-ve u mungojnë masat nxitëse për zhvillimin e inovacionit dhe/ose sipërmarrjes tek të rinjtë, pavarësisht deklaratave se migrimi i të rinjve është problemi më i madh në komunat jashtë Shkupit.

Kjo analizë ofron një paketë rekomandimesh për autoritetet lokale, qytetarët dhe palët e tjera të interesit për të rritur proceset e pjesëmarrjes së të rinjve në nivel komunal, me qëllimin përfundimtar të arritjes së transparencës, llogaridhënies dhe efektivitetit më të madh në qeverisjen lokale.

Indeksi Social është një përpjekje e rëndësishme kërkimore që përfshin muaj të hulumtimit, mbledhjes së të dhënave, përzgjedhjes, transformimeve dhe llogaritjeve. Kjo nuk do të ishte e mundur pa punëtorët në terren, nga një në secilin nga rajonet që mbledhin të dhënat. Për këtë nevojë, u punësuan 8 punëtorë në terren, një për secilin nga tetë rajonet planifikuese, të cilët, bazuar në një matricë të zhvilluar bashkërisht të treguesve, mblodhën të dhëna nga secila prej komunave në rajonet planifikuese.

Kjo analizë është në kuadër të projektit “Komunitete gjithëpërfshirëse për të rinjtë”, financuar nga Bashkimi Evropian dhe zbatuar nga Këshilli Rinor Nacional i Maqedonisë në partneritet me Fondacionin për Zhvillim të Komuniteteve Lokale Shtip, Sfera International Manastir dhe Platforma për Fuqizimin e Rinisë JEP Gostivar.

Me qëllim rritjen e përfshirjes së të rinjve në politikëbërje nga NJVL-të, projekti hartoi dhe zbatoi një Indeks të përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal. Ky indeks vlerëson përfshirjen e të rinjve në komunitetet lokale në Maqedoninë e Veriut, duke përfshirë: qasjen në shërbime, informacionin, përfshirjen e politikave lokale, pjesëmarrjen e të rinjve në proceset e vendimmarrjes dhe politikëbërjes.

Indeksi tregon një renditje të NJVL-ve sipas përfshirjes sociale të të rinjve, si dhe praktika të mira dhe rekomandime për përmirësim.

Dokumenti do të publikohet për përdorim nga institucione të tjera. Përmes këtij aktiviteti, partnerët e projektit po pilotojnë këtë proces, metodologjia do të jetë e arritshme për të gjithë aktorët dhe lehtësisht e zbatueshme për monitorimin e përmirësimeve të vetëqeverisjeve lokale në vitet pas përfundimit të projektit.

Objektivi i përgjithshëm i projektit është të përmirësojë qeverisjen lokale duke rritur përfshirjen dhe ndikimin social të të rinjve në jetën sociale në nivel lokal.

Për të kontribuar në arritjen e këtij qëllimi, projekti synon të përdorë mekanizmin e qëndrueshëm për pjesëmarrjen e të rinjve në procesin e vendimmarrjes politike publike në nivel lokal, të parashikuar në Ligjin për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikën rinore, i cili do të ketë një efekt të rëndësishëm dhe të drejtpërdrejtë pozitiv në komunitetet lokale.

Objektivat specifike të projektit përfshijnë mbështetjen e autoriteteve lokale në zhvillimin dhe zbatimin e politikave përmes prizmit të të rinjve, duke forcuar mekanizmat për pjesëmarrjen e të rinjve, ngritjen e kapaciteteve të OSHC-ve rinore, si dhe nxitjen e dialogut dhe kohezionit social dhe luftimin e diskriminimit dhe segregacionit.

12 KONTEKSTI LIGJOR

Sistemi ligjor në Maqedoni i trajton në mënyrë adekuate të rinjtë (në përputhje me Ligjin për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore, të rinjtë janë nga 15 deri në 29 vjeç), me një rregullore që synon të rinjtë si një grup i veçantë i synuar në shoqëri. Pavarësisht zbatimit të dobët të Ligjit për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore, është bërë një hap pozitiv në përmirësimin e gjendjes së të rinjve me miratimin e tij. Strategjia kombëtare për të rinjtë është gjithashtu në fuqi në Maqedoni, duke e bërë atë një nga vendet e pakta që kanë një dokument të tillë.

Ajo që është e rëndësishme të theksohet janë ndryshimet e fundit të rëndësishme në segmentin ligjor dhe organizativ në lidhje me politikat rinore dhe pjesëmarrjen e të rinjve në vendin tonë. Këto ndryshime rezultojnë nga miratimi i Ligjit për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për organizimin dhe funksionimin e organeve të administratës shtetërore³, i cili rezultoi me riorganizimin e Agjencisë për Rini dhe Sport, ku të gjitha kompetencat e Agjencisë që kanë të bëjnë me rininë i kalojnë Ministrisë për Politikë Sociale, Demografi dhe Rini. Krijimi i Ministrisë së Politikave Sociale, Demografisë dhe Rinisë shënon një epokë të re në administrimin dhe planifikimin e politikave rinore dhe pjesëmarrjes rinore, por duke pasur parasysh këtë tranzicion organizativ, është e domosdoshme të rishikohet dhe përshtatet Ligji aktual për pjesëmarrjen rinore dhe politikat rinore, në mënyrë që të harmonizohet me mekanizmat dhe strukturën e ministrisë së re dhe për të pasqyruar rolet dhe përgjegjësitë e ministrisë së re në çështjet rinore.

LIGJI PËR PJESËMARRJE RINORE DHE POLITIKA RINORE

Ligji themelor me të cilin rregullohet pjesëmarrja e të rinjve në jetën shoqërore, si një grup i veçantë qytetarësh, është ligji për pjesëmarrjen rinore dhe politikat rinore (Gazeta Zyrtare nr.10, Janar 2020). Ligji dha një kornizë për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore dhe legjitimoi kujdesin e veçantë të shtetit për të rinjtë, veçanërisht në kushtet e migrimit të madh të të rinjve. Megjithatë, përskaj miratimit të tij dhe afatet e theksuara ligjore për detyrimet e shtetit ndaj të rinjve, zbatimi i ligjit është ende në nivel të ulët. Periudha katërvjeçare pas miratimit të Ligjit është shënuar me kriza shëndetësore, ekonomike dhe politike, të cilat janë shfrytëzuar rregullisht si arsye për zvarritjen e zbatimit të dispozitave të ligjit. Të rinjtë në këtë periudhë

3 https://obse.mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/legislation/ZAKON_ZA_IZMENVUVANJE_I_DOPOLNUVANJE_NA_ZAKONOT_ZA_ORGANIZACIJA_I_RABOTA_NA_ORGANITE_NA_DRZAVNATA_UPRAVA_SV-44-2002.pdf

mbetën vetëm prioritet në premtimet zgjedhore, ndërsa moszbatimi i Ligjit vetëm sa forcon qëndrimin e të rinjve se pavarësisht angazhimeve deklarative, ata realisht janë poshtë në agjendat e vendimmarrësve. Bazuar në një anketë të kryer nga KRNМ, në vitin 2019, 13% e të anketuarve besojnë se nuk dëgjohen nga vendimmarrësit, ndërsa me këtë praktikë të shtetit do të jetë akoma më e vështirë të ndryshohet ky qëndrim i të rinjve.

Objekt i rregullimit të këtij ligji janë format e organizimit rinor, pjesëmarrja e të rinjve në procesin e krijimit të politikave rinore dhe marrjen e vendimeve në lidhje me to, dokumentet strategjike në nivel kombëtar dhe lokal, aktivitetet dhe masat e marra nga organet e administratës shtetërore dhe njësitë e vetëqeverisjes lokale për përmirësimin e pozitës së të rinjve në shoqëri, si dhe aktivitetet informuese dhe planifikuese të përbashkëta në lidhje me dhe për të rinjtë. Qëllimi i ligjit është të sigurojë krijimin dhe zbatimin e politikës rinore në të gjitha nivelet përmes një qasjeje shumë-sektoriale, duke filluar nga nevojat dhe interesat e të rinjve; forcimin e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e politikëbërjes së të rinjve, informimin aktiv, promovimin dhe mbrojtjen e interesave të të rinjve, si dhe forcimin e ndërgjegjësimit për rëndësinë e të rinjve dhe rolin e tyre social; promovimin e partneritetit ndër breza për të mbështetur pjesëmarrjen e të rinjve në vendimmarrje dhe politika; mbështetjen dhe promovimin e organizimit rinor; inkurajimin e dialogut strukturor në nivel kombëtar dhe lokal; inkurajimin e vullnetarizmit, aktivizmit rinor dhe punës rinore dhe inkurajimin e zhvillimit personal, profesional dhe social midis të rinjve.

Ligji rregullon edhe shërbimet që do të mundësojnë afrimin e institucioneve dhe komunave më afër të rinjve, përmes themelimit të zyrave rinore, qendrave rinore dhe emërimit të nëpunësve rinorë. Komuna dhe Qyteti i Shkupit krijojnë një zyrë rinore nga e cila koordinohet puna për të rinjtë në komuna dhe është pika kryesore e qasjes për të rinjtë në nivel lokal dhe prej andej koordinohet puna për të rinjtë në komuna. Nëpunësi i emëruar për rininë në komunë është paraparë të jetë personi përgjegjës për funksionimin e Zyrës rinore. Zyra rinore në komunë është vendi ku të gjithë të rinjtë nga komuna mund të drejtohen dhe të informohen për çështjet që kanë të bëjnë me rininë ndërsaq janë në kompetencë të komunës. Në pajtim me ligjin, të gjitha komunat janë të obliguara të themelojnë zyrën rinore jo më vonë se një vit nga dita e hyrjes në fuqi të Ligjit për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore. Afati ka skaduar nga 14 janari 2021. Lidhur me të dhënat e siguruar nga komunat, disa prej tyre ende kanë dilemë se çfarë është zyrë rinore, dhe çfarë është qendër rinore.

Sipas të dhënave të siguruara nga komunat, 18 prej tyre pretendojnë se kanë krijuar zyra rinore që përfaqësojnë 22% të komunave.

Qendrat rinore janë vende ku përgatiten dhe zbatohen programe që përmirësojnë mirëqenien e të rinjve, zhvillimin e jetës personale, sociale dhe profesionale të të rinjve, informacione me interes të rëndësishëm për të rinjtë dhe aspekte të tjera të jetës rinore. Në pajtim me Ligjin për pjesëmarrjen rinore dhe politikat rinore, secila komunë është e obliguar të themelojë një qendër rinore, brenda 5 viteve nga dita e hyrjes në fuqi të Ligjit.

Procedura për hapjen e qendrave rinore dhe sigurimin e cilësisë së tyre është e përcaktuar edhe me Rregulloren për standardet e cilësisë së qendrave rinore, i cili miratohet nga Agjencia për Rini dhe Sport. Deri më tani, ka qendra rinore në 10% të të gjitha komunave. Nga këto, vetëm 3 komuna përmbushin standardet e cilësisë së qendrave rinore në përputhje me Rregulloren.

Në pajtim me Ligjin, të gjitha komunat gjithashtu kanë obligim që të caktojnë nëpunës për të rinjtë, përkatësisht një person i cili do të jetë përgjegjës për punën e Zyrës për të rinjtë, si dhe për koordinimin, zbatimin dhe monitorimin e çështjeve me interes për të rinjtë në kuadër të kompetencave të institucionit.

Nëpunësit e emëruar për të rinjtë janë të qasshëm në faqen zyrtare të Agjencisë për Rini dhe Sport, së bashku me e-maillet e tyre, ku të të rinjtë mund t'i kontaktojnë. Nga informacionet e disponueshme publikisht për nëpunësit e të rinjve, mund të konstatohet se deri më tani janë emëruar 53 nëpunës rinor në institucionet shtetërore, përkatësisht organet e administratës shtetërore dhe 65 në komuna.

Në përqindje, vetëm 80% e komunave kanë përmbushur të njëjtin detyrim. Këto të dhëna tregojnë për vështirësi në zbatimin e ligjit në nivel lokal, gjë që është evidente nga zbatimi i përgjithshëm i ngadalshëm dhe i vonuar i shërbimeve për të rinjtë në komunat.

Mjetet në shumën prej së paku 0,3% ndahen çdo vit nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut për zbatimin e këtij ligji. Nga buxhetet e komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qyteti i Shkupit për të rinj, ndahen mjete në vlerë prej të paktën 0,1% në vit.

Këshillat rinore lokale janë organe të vetëqeverisjes lokale të përbëra nga përfaqësues të rinj të formave të ndryshme të organizimit në Komunë, të cilët kanë rol këshillues dhe avokues për çështjet me interes të të rinjve në vetëqeverisjen lokale. Këshillat rinorë lokalë kanë rol të garantojnë pjesëmarrjen e të rinjve në nivel lokal, përkatësisht në nivel të komunës. Vetë Ligji parashikon krijimin e një këshilli rinor lokal në secilën prej 81 komunave. Pas harmonizimit të Statutit, komuna shpall thirrje për themelimin e bordit iniciativ, i cili përbëhet nga format e organizimit të të rinjve të njohura me ligj që janë aktive në komunë. Bordi iniciativ shpall thirrjen për konstituimin e Asamblesë lokale për të rinj në përputhje me Statutin e komunave, dhe pas mbajtjes së seancës së parë konstituive të asamblesë lokale rinore, Bordi iniciativ shpërndahet.

Kuvendi i të rinjve mund të përfshijë organizata rinore, organizata për të rinj, forume rinore politike, organizata të nxënësve dhe studentore dhe forma të tjera të bashkimit rinor. Asambleja Rinore shpall thirrje publike për anëtarët e këshillit rinor lokal. Thirrja publike publikohet në faqen e internetit të komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin Shkup. Asambleja rinore zgjedh anëtarët e këshillit rinor lokal me zgjedhje të drejtpërdrejta me votim të fshehtë, në të cilin të drejtë vote kanë delegatët e asamblesë rinore lokale. Ata kandidatë që kanë fituar më shumë vota nga delegatët e pranishëm konsiderohen anëtarë të zgjedhur të këshillit rinor lokal. Nga anëtarët e zgjedhur të këshillit rinor lokal, zgjidhen një president dhe një nënkryetar.

Për sa i përket zbatimit, Asambleja Kombëtare Rinore dhe rrjedhimisht Trupi Kombëtar Këshillimor për Politika Rinore ende nuk janë themeluar ndërsa Këshillat Rinor Lokal ekzistojnë në 34 komuna (42% e numrit të përgjithshëm të komunave).

Përfaqësuesit e këshillit rinor lokal kanë të drejtë të propozojnë pika në agjendën e Këshillit të Komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin Shkup që kanë të bëjnë me të rinjtë, të iniciojnë çështje rinore në kuadër të punës së komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin Shkup, të iniciojnë, marrin pjesë dhe japin reagime mbi procesin e strategjisë lokale rinore dhe politikave të tjera, të paraqesin informacione në komunat, komunat në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin Shkup për çështje që lidhen me të rinjtë dhe të kryejnë punë të tjera këshilluese dhe përfaqësuese në përputhje me këtë ligj.

Duke njohur rininë si agjentë të ndryshimeve pozitive, një burim për inovacion dhe një forcë shtytëse të zhvillimit social dhe ekonomik në të ardhmen, Qeveria miratoi Strategjinë Kombëtare për Rininë 2023–2027. Në përputhje me strategjinë, është me rëndësi të madhe të investohet vazhdimisht dhe sistematikisht në zhvillimin e tyre, por edhe në krijimin e mekanizmave për pjesëmarrjen e tyre aktive në proceset shoqërore. Vetëm duke ndërtuar një partneritet të vërtetë midis institucioneve dhe të rinjve do të sigurohet që politikat të jenë gjithëpërfshirëse, të reflektojnë dhe adresojnë nevojat reale dhe të nxisin integrimin social. Strategjia Kombëtare e të Rinjve e Republikës së Maqedonisë 2023-2027 përcakton parimet themelore dhe udhëzimet për veprim të të gjithë aktorëve në shoqëri që do të çojnë në përmirësimin e gjendjes socio-ekonomike të të rinjve dhe në krijimin e një mjedisi që do t'i lejojë të rinjtë të ushtrojnë të drejtat, nevojat dhe interesat e tyre.

Për qëllimet e kësaj strategjie, dhe në përputhje me praktikën aktuale historike, sociale, politike dhe etike, termi “i ri” i referohet të gjithë personave të moshës 15 deri në 29 vjeç. Imperativi kryesor i strategjisë është përmirësimi i pozitës së të rinjve në shoqëri duke përcaktuar parimet themelore të veprimit dhe masave që ofrojnë reforma, mbi të gjitha për institucionet. Për t'iu qasur gamës së çështjeve të ndryshme që lidhen me të drejtat e të rinjve në mënyrë të strukturuar, ndërhyrjet e propozuara në këtë strategji ndahen në nëntë fusha kryesore, përkatësisht:

1. Pjesëmarrja rinore
2. Informimi rinor
3. Punë rinore
4. Arsimi
5. Kulturë
6. Shëndeti
7. Sipërmarrja dhe mbështetja para punësimit
8. Siguria (dhuna)

Institucionet lokale do të koordinohen plotësisht me Agjencinë për Rini dhe Sport në planifikimin dhe zbatimin e programeve lokale të zhvillimit të të rinjve. Autoritetet lokale do të mbajnë komunikim dhe bashkëpunim produktiv dhe konstruktiv me të rinjtë dhe shoqatat e të rinjve në nivel lokal në mënyrë që të zbatojnë strategjinë siç duhet në një proces gjithëpërfshirës dhe konsultativ.

Sektori qytetar që zbaton programe dhe projekte për të rinjtë ka një përgjegjësi të madhe për zhvillimin e jetës së përgjithshme të të rinjve. Qasja pozitive në trajtimin e problemeve rinore duhet të jetë paralele me përafrimin e planeve dhe programeve të saj me qëllimet dhe masat e parashikuara nga SKR. Sektori civil duhet të përqendrojë kapacitetet e tij kur fuqizon të rinjtë për të qenë të pavarur, për të qenë proaktivë dhe për të qenë aktorë aktivë në zhvillimin socio-politik të Republikës së Maqedonisë.

Strategjia lokale për të rinjtë është dokument strategjik i NjVL i cili në përputhje me Strategjinë nacionale për të rinjtë, përcakton synimet dhe prioritetet afatmesme për zhvillimin e politikave rinore dhe promovimin e interesave rinore në nivel vendor dhe përcakton masat organizative, financiare dhe masat administrative për realizimin e tyre. Ato paraqesin bazën për zhvillimin e politikave lokale rinore të komunës specifike në vitet në të cilat është miratuar strategjia.

Strategjia lokale gjithashtu përmban Plan Veprimi për zbatim me aktivitete të përcaktuara, dinamike, bartës të aktiviteteve dhe projeksione të mjeteve buxhetore, si dhe kushte dhe indikatorë vlerësimi për zbatimin e Strategjisë Lokale Rinore. Strategjia lokale për të rinjtë, së bashku me planet e veprimit, hartohet nga komunat në bashkëpunim me këshillin rinor lokal, dhe zbatohet me mjete buxhetore nga komuna konkrete. Sipas të dhënave të marra nga monitorimi i kryer, në 11 komuna janë bërë konsultime me të rinjtë për Strategjinë Lokale Rinore, ndërsa në 7 komuna është miratuar Strategjia Lokale Rinore, përkatësisht vetëm 8% të komunave, sipas të dhënave të vitit 2023.

LIGJI PËR NJËSITË E VETËQEVERISJES LOKALE⁵

Ligji për vetëqeverisjen lokale (Gazeta Zyrtare Nr.5, Janar 2002) nuk mbulon në mënyrë specifike pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore, por parashikon parime të përgjithshme për pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrjen lokale që zbatohen edhe për të rinjtë. Ky ligj përcakton kuadrin ligjor për organizimin e vetëqeverisjes lokale, i cili plotësohet më tej me rregullore të tjera.

Ligji parashikon udhëzime të përgjithshme për funksionimin e njësive të vetëqeverisjes lokale dhe rregullon: kompetencat e komunës; pjesëmarrjen e drejtpërdrejtë të qytetarëve në vendimmarrje; organizimin dhe punën e organeve të komunës; administratën komunale; aktet e organeve; pronën - pronësi e komunës; mbikëqyrjen e punës

së organeve të komunës; shpërbërjen e këshillit të komunës; mekanizmat e bashkëpunimit midis komunave dhe Qeverisë; vetëqeverisjen lokale; mbrojtjen e vetëqeverisjes lokale; përcaktimin e gjuhëve zyrtare në komunë dhe çështje të tjera me rëndësi për vetëqeverisjen lokale.

Çështje të caktuara, të tilla si financimi i komunave, shoqatave, etj., janë përpunuar në ligje të veçanta.

Komunat janë përgjegjëse për kryerjen e punimeve të mëposhtme:

1. Planifikimi urban (urban dhe rural);
2. Mbrojtja e mjedisit dhe e natyrës;
3. Zhvillimi ekonomik lokal;
4. Shërbimet komunale;
5. Kultura;
6. Sport dhe rekreacion;
7. Mbrojtja sociale dhe mbrojtja e fëmijëve;
8. Arsimi;
9. Kujdesi shëndetësor;
10. Masa për mbrojtje dhe shpëtim për qytetarët dhe të mirat materiale nga shkatërrimet ushtarake, fatkeqësitë natyrore dhe aksidentet e tjera dhe pasojat e tyre;
11. Mbrojtje nga zjarri

Ligji përmban një kapitull të veçantë për informimin e publikut "Organet e komunës, komisionet e këshillit dhe shërbimet publike të krijuara nga komuna janë të detyruara, pa kompensim, të informojnë qytetarët për punën e tyre, si dhe për planet dhe programet që janë të rëndësishme për zhvillimin e komunës, në një mënyrë të përcaktuar nga statuti.

Komuna është e detyruar t'u japë qytetarëve qasje në informacionin bazë për shërbimet që ofron, në mënyrë dhe sipas kushteve të rregulluara me statut. "

Pjesëmarrja e drejtpërdrejtë e qytetarëve është përfshirja individuale ose kolektive e banorëve të komunës në vendimmarrje për çështje me rëndësi lokale në nivele të ndryshme të vendimmarrjes; Qytetarët marrin pjesë drejtpërdrejt në marrjen e vendimeve për çështje me rëndësi lokale, përmes iniciativës qytetare, tubimeve të qytetarëve dhe referendumit. Kostot e realizimit të pjesëmarrjes së drejtpërdrejtë të qytetarëve në vendimmarrje bien mbi buxhetin komunal.

Format e pjesëmarrjes qytetare janë:

- iniciativa qytetare;
- tubimi i qytetarëve;
- referendumi;
- përfaqësimet dhe sugjerimet; dhe
- tribunat publike, anketat dhe propozimet.

Zbatimi i dispozitave ligjore për pjesëmarrjen e qytetarëve përmes formave të siguruara ligjërisht është i kufizuar, kryesisht për shkak të kompleksitetit të proceseve të mbledhjes së nënshkrimeve dhe afateve dhe regjistrimeve të nevojshme për të aplikuar një formë të caktuar. Ideja e këtyre formave është të mundësojë konsultim më të shpejtë dhe më efektiv me qytetarët për çështje të caktuara lokale, prandaj disa çështje mund të zgjidhen vetëm në një formë të caktuar ligjore, duke pasur parasysh rëndësinë dhe peshën e vendimit. Megjithatë, në nivel shtetëror, ka vetëm disa shembuj të përdorimit të këtyre formave ligjore, dhe komunat shpesh vendosin për mënyra më joformale të konsultimit, siç janë ankesat, propozimet, ditët e hapura dhe takimet ballë për ballë. Një rrethanë tjetër rënduese është se asnjë nga këto forma të pjesëmarrjes qytetare nuk është e detyrueshme. Gjegjësisht, vetëm kur bëhet fjalë për ndryshimin e një Plani të Detajuar Urbanistik ekziston një detyrim ligjor për të kryer një anketë publike, ndërsa për asnjë formë tjetër të një pjesëmarrjeje të tillë nuk ekziston ndonjë detyrim i tillë ligjor.

METODOLOGJIA

E INDEKSIT

Indeksi është një metodë e standardizuar për monitorimin e performancës së një grupi të caktuar shoqëror në një zonë të caktuar. Ky indeks social vlerëson përfshirjen e të rinjve në vetëqeverisjet lokale në Maqedoninë e Veriut, duke mbuluar aspekte të tilla si qasja në shërbime, qasja në informacion, përfshirja e politikave lokale, si dhe pjesëmarrja e të rinjve në vendimmarrje dhe proceset politike.

Qëllimi i Indeksit të Përfshirjes Sociale është matja e nivelit të përfshirjes, progresit dhe cilësisë së jetës së të rinjve në secilën komunë. Kështu, qëllimi është t'u sigurohet vendimmarrësve dhe qytetarëve të dhëna që do t'i ndihmojnë ata të përcaktojnë prioritetet dhe të marrin vendime të informuara. Indeksi i Përfshirjes Sociale rendit komunat sipas performancës së tyre në mbështetje të përfshirjes dhe barazisë së të rinjve. Kjo gradë do të shërbejë si një mjet për të identifikuar fushat që kërkojnë përmirësim dhe për të nxjerrë në pah praktikatat e suksesshme që mund të përsëriten në komunat e tjera.

Indeksi social, i hartuar dhe zbatuar, ka kufizime dhe të gjitha aspektet e përfshirjes sociale nuk përfshihen në të. Fokusi është vendosur në fushat mbi të cilat autoritetet lokale kanë juridiksion, që do të thotë punësimi, standardi i nxënësve/studentëve, shëndetësia, arsimiti, mbrojtja sociale dhe kultura, nuk mbulohen nga ky hulumtim, sepse NJVL-të ose nuk kanë ndikim, ose ai ndikim është jashtëzakonisht i ulët. Sigurisht, komunat mund të ndikojnë përmes mekanizmave të tyre të përmirësimit në këto fusha që janë në kompetencë të institucioneve kombëtare.

Niveli më i lartë i kornizës së indeksit na lejon të sintetizojmë tre pyetje të ndryshme, megjithëse të lidhura që, së bashku, na japin një përshtypje të nivelit të progresit shoqëror: 1) A i siguron një komunë nevojat themelore për qytetarët e saj? 2) A janë krijuar kushte themelore për individët dhe komunitetet që do të rrisin dhe ruajnë mirëqenien e tyre? 3) A ka një mundësi për të gjithë individët që të arrijnë potencialin e tyre të plotë? Secila nga këto çështje përshkruan një dimension të progresit shoqëror, përkatësisht: nevojat themelore të njeriut, bazat për mirëqenie dhe mundësitë.

Çdo debat mbi progresin shoqëror duhet të përfshijë nëse popullsia e një vendi ka lirinë dhe mundësinë për të bërë zgjedhjet e saj dhe për t'u arsimuar. Të drejtat personale, liria dhe zgjedhja personale, përfshirja dhe qasja në arsimin e avancuar kontribuojnë në nivelin e mundësive në një komunitet. Ky dimension i Indeksit të Progresit Social mund të jetë më i diskutueshmi dhe më i vështiri për t'u matur. Në fakt, është e rëndësishme të theksohet se komunitetet, qofshin

me të ardhura të larta apo të ulëta, të zhvilluara apo në zhvillim, ende përballem me detyrimin moral për të garantuar mundësi të barabarta për të gjithë qytetarët. Ndërtimi shumëdimensional i Indeksit të Progresit Social nuk duhet të interpretohet si një lëvizje hap pas hapi drejt përparimit nga një dimension në tjetrin. Këto tre dimensione janë të ndërlidhura në mënyrë faktike dhe të ndërlidhura statistikisht. Megjithatë i dallojmë këto tre aspekte të progresit shoqëror, shumë probleme që ato mbulojnë janë të ndërlidhura me njëra-tjetrën për të çuar në një ndryshim më të rëndësishëm.

1. TREGUESIT

Bazuar në informacionin e disponueshëm nga projekti “Komunitetet gjithëpërfshirëse për të rinjtë” dhe objektivat që ky projekt ka në lidhje me përfshirjen sociale të të rinjve në nivel lokal, u zhvilluan tregues të paketës, të shpërndarë në 4 grupe interesi, si dhe një mënyrë për të monitoruar dhe mbledhur informacion rreth tyre (matrica e disponueshme në shtojcën 1).

Hulumtimi mbulon fushat në të cilat vetëqeverisja lokale ka kompetencë, siç janë: qasja në shërbime, qasja në informacion, përfshirja në politikëbërjen dhe vendimmarrjen publike dhe zbatimi i dispozitave të Ligjit për pjesëmarrjen e të rinjve për krijimin e këshillit rinor si organ konsultativ i këshillave komunale.

2. KOMUNAT

Mostra mbi të cilën do të kryhet sondazhi janë të gjitha (80) komunat në R. Maqedonisë

3. QASJA

Në varësi të rëndësisë së treguesve që hulumtohen, për secilën pyetje jepen pikë. Janë analizuar gjithsej 23 tregues, të shpërndarë në 4 grupe, përmes të dhënave të disponueshme në faqet e internetit të komunave (aty ku janë në dispozicion), përmes një pyetësoi të dorëzuar në komuna dhe përmes intervistave me vendimmarrësit.

Maksimumi i pikëve që mund të marrë çdo komunë është 81. Sondazhi u krye midis 1 dhjetorit 2023 dhe 31 majit 2024. Renditja përfundimtare e komunave u krye sipas shkallës (përqindjes) së përmbyshjes së detyrimeve, pra sipas indeksit të përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal, i cili merret si raport midis numrit të pikëve të dhëna dhe numrit të përgjithshëm të pikëve të mundshme.

Ndaj, 0 është grada më e ulët dhe 100 më e larta.

Indeksi i përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal është i ndarë në 3 grupe: komunat me 71 – 100% përmbushje janë renditur në grupin 'shkëlqyeshëm', ato me 41 – 70% në grupin 'mirë', me 0 – 40% përmbushje – në grupin e përfshirjes sociale 'të pakënaqshme' të të rinjve në nivel lokal.

EANALIZA E PËRFSHIRJES

SOCIALE E TË RINJVE

NË NIVEL LOKAL 2023

Sondazhi përfshiu të 80 komunat në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Nga të gjitha komunat, vetëm 2 komuna nga Rajoni i Shkupit (Sopishte dhe Petrovec) nuk morën përgjigje.

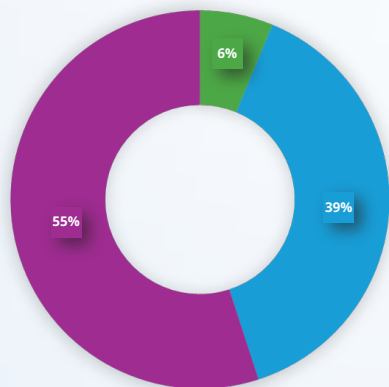
Vetëm 4 komuna janë të shkëlqyera dhe kualifikohen si miqësore me të rinjtë , përkatësisht Komuna e Ohrit, Gostivarit, Kriva Palankës, Strumicës dhe Gjevgjeli.

Rangimi	Komuna	Pikë të përqindjes
1	Ohër	93
2	Gostivar	85
3	Kriva Pallankë	74
4	Strumicë	73
5	Gjevgjeli	71
6	Tearcë	70
7	Kavadar	69
8	Kratovë	66
8	Koçan	66
10	Dojran	65
10	Tetovë	65
12	Bogovinë	64
13	Dellçevë	63
14	Shtip	61
14	Manastir	61
16	Zelenikovë	60
16	Vallandovë	60
16	Qendër	60
19	Kumanovë	58
19	Veles	58
21	Gazi Baba	56
22	Makedonski Brod	54
22	Prilep	54

22	Strugë	54
22	Probishtip	54
26	Likovës	49
26	Radovish	49
28	Karposh	48
28	Zrnovci	48
28	Kisella Voda	48
28	Kërçovë	48
32	Demir Kapi	45
32	Dibër	45
32	Mogilla	45
35	Shuto Orizar	44
36	Bogdanci	43
37	Berovë	41
37	Lozovë	41
37	Krushevë	41
37	Çashka	41
37	Novaci	41
42	Bosilovë	40
43	Butel	39
44	Demir Hisar	38
44	Sveti Nikole	38
46	Brvenicë	35
46	Makedonska Kamenica	35
46	Debarc	35
49	Gradsko	34
49	Qendër Zhupë	34
49	Dollnen	34
49	Vrapçisht	34

49	Jegunovcë	34
54	Aerodrom	33
54	Çair	33
56	Mavrovë-Rostushë	31
57	Krivogashtani	30
57	Negotinë	30
59	Novo Sellë	29
60	Vinicë	28
60	Gjorçe Petrov	28
62	Ilinden	25
62	Karbinci	25
62	Rosoman	25
65	Pehçevë	24
65	Çeshinovë-Obleshevë	24
65	Resnjë	24
68	Nagoriçan i Vjetër	20
68	Zhelinë	20
68	Saraj	20
68	Haraçinë	20
72	Çuçer Sandevë	19
73	Konçe	18
74	Rankovce	16
75	Vasilevë	14
75	P lasnicë	14
75	Studeničan	14
78	Vevçan	10
79	Sopishte	0
80	Petrovec	0

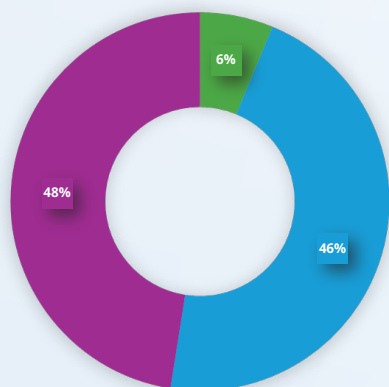
Vlerësimi mesatar i përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal është 41%, që është në kufirin më të ulët të vlerës mesatare për përfshirjen sociale të të rinjve në nivel lokal. 55% e komunave hyjnë në grupin “e pakënaqshme” për sa i përket përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal. Nga renditja, është e qartë se komunat rurale e kanë më të vështirë të merren me këto çështje, për të cilat arsyet e kësaj situatë duhet të hetohen më tej.

Indeksi i përfshirjes sociale të të rinjve në komuna

- E shkëlqyer
- E mirë
- E pakënaqshme

Nga 4 zonat e anketuara, komunat janë më të mirat për sa i përket qasjes në shërbime. Ky grup treguesish gjithashtu ofron një pasqyrë të përgjithshme të qasjes në shërbime për të gjithë qytetarët, por qasja e të rinjve në veçanti u mat edhe përmes pyetjeve që lidhen vetëm me këtë grup të synuar. Nga rezultatet e marra, 40% e komunave janë renditur mirë dhe shkëlqyeshëm, dhe komunat më të renditura janë: Ohri, Velesi, Manastiri, Strumica dhe Gostivari, dhe komunat rurale janë renditur më keq.

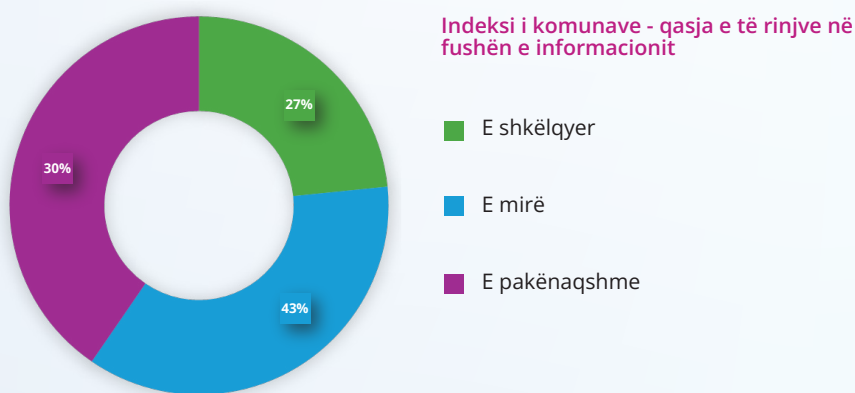

Indeksi i komunave - fusha qasja në shërbime rinore

- E shkëlqyer
- E mirë
- E pakënaqshme

Grupi i dytë i treguesve u përmbledh në një grup të veçantë – Qasja në informacion. Çështjet që ishin të rëndësishme këtu lidheshin me atë se sa komunat synojnë të rinjtë, si një grup i veçantë i synuar, dhe nëse kanë paraparë mjete për informim të dizajnuara posaçërisht për të rinjtë.

Rezultatet treguan se për sa i përket qasjes së të rinjve në informacion, 30% e komunave karakterizohen si të pakënaqshme, 39% janë të mira dhe 31% janë të shkëlqyera. Komunat më të renditura për këtë çështje janë: Kisela Voda, Ohri, Berova, Zërnovci, Dojrani, Kratova, Kavadari, Kriva Palanka, Prilepi, Gazi Baba, Koçani, Buteli, Demir Kapija, Karposhi, Shtipi, Valandova, Gostivari, Makedonska Kamenica, Delçeva, Lipkova, Kumanova dhe Manastiri.

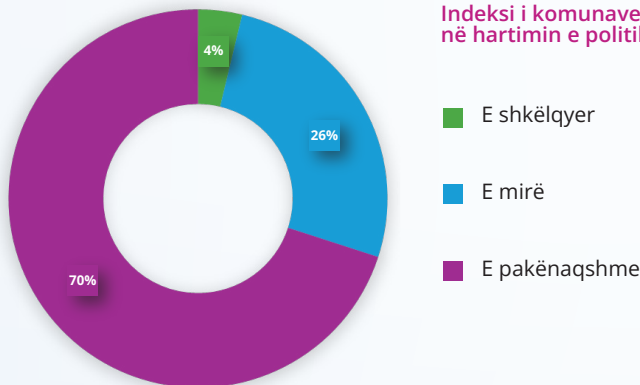

Grupi i tretë i treguesve iu referua përfshirjes së të rinjve në miratimin dhe zbatimin e politikave publike në nivel lokal. Sa i përket përfshirjes së të rinjve në hartimin e politikave publike, rezultati mesatar është 30%, gjë që është e pakënaqshme në shkallën e renditjes.

17.5% e komunave nuk i përfshijnë fare të rinjtë në hartimin e politikave publike, vetëm 4% e komunave renditen si të shkëlqyera në konsultimin me të rinjtë, pjesa tjetër janë brenda mesatares. Komunat më të renditura në këtë grup janë: Ohri, Zelenikova dhe Tetova. Kjo ka të bëjë me konsultimet me qytetarët në përgjithësi.

Një numër i vogël i komunave aplikojnë mjete për konsultim efektiv me qytetarët në miratimin e politikave lokale, dhe situata është shumë më e keqe kur bëhet fjalë për përfshirjen e të rinjve në veçanti.

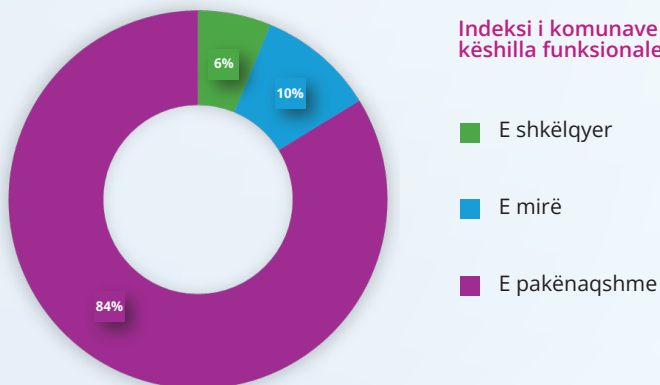
Indeksi i komunave - Përfshirja e të rinjve në hartimin e politikave publike

Grupi i katërt i treguesve i referohet detyrimit ligjor që komunat kanë në përputhje me Ligjin për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore, duke formuar një këshill rinor. Sa i përket ngritjes së këshillave rinore funksionale, vlerësimi mesatar është 16%, që është grada e gjendjes së pakënaqshme. 48 komuna ose 60% e komunave nuk kanë krijuar një këshill rinor, dhe në 15% të komunave vetëm formalisht është formuar këshilli pa ndonjë pjesëmarrje ose ndikim në krijimin e politikave publike. Këshillat rinore funksionale janë themeluar në Komunitet Tearcë, Zelenikovë, Gostivar, Lozovë dhe Gjevgjeli.

Rezultatet e dobëta në këtë grup lidhen me rezultatet e grupit të mëparshëm; KRL janë konceptuar si një mekanizëm institucional konsultativ për përfshirjen e të rinjve. Mospërdorimi i mjeteve për përfshirjen e qytetarëve në përgjithësi nënkupton mospërdorimin e këtij mekanizmi konsultativ.

Indeksi i komunave - zonat të krijuara këshilla funksionale rinore

KONKLUZIONE DHE

REKOMANDIME

Analiza e përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal ka treguar shumë mangësi që kërkojnë vëmendje nga institucionet lokale.

Konkluzionet e përgjithshme janë:

- Pjesa më e madhe e detyrimeve ligjore që rrjedhin nga Ligji për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore nuk përmbushen ose pjesërisht përkundër afateve ligjore;
- Shumë nga masat e parashikuara nga Strategjia Kombëtare Rinore nuk janë zbatuar;
- Pjesëmarrja e të rinjve në shoqëri shihet më shumë si një proces i informimit të të rinjve, ndërsa mungon përfshirja e tyre thelbësore dhe efektive;
- Pavarësisht përcaktimeve deklarative se rinia është e rëndësishme për zhvillimin e komunave, ata rrallë kanë masa që inkurajojnë pjesëmarrjen e tyre në krijimin dhe zbatimin e politikave publike;
- Komunitet nuk synojnë të rinjtë si një grup i veçantë i synuar në qasjen në informacion dhe nuk modelojnë kanalet e komunikimit sipas nevojave të tyre. Kjo tregon se pavarësisht deklaratave për rëndësinë e veçantë të të rinjve në shoqëri, NJVL-të nuk i shohin ata si një grup të veçantë të synuar.
- Komunitet nuk janë të kufizuara me ligj dhe mund të zhvillojnë mekanizmat e tyre për përfshirjen e të rinjve në hartimin e politikave publike;
- Këshillat e të rinjve më së shpeshti nuk ekzistojnë, dhe aty ku ekzistojnë nuk janë funksionale.
- Komunitet, gjatë përgatitjes dhe zbatimit të buxheteve të tyre, nuk i synojnë të rinjtë si një grup i veçantë i synuar. Mbështetja financiare për të rinjtë reduktohet kryesisht në mbështetjen e klubeve sportive.

- 52% e komunave kanë planifikuar mbështetje financiare për të rinjtë në formën e bursave dhe 37% e komunave kanë zbatuar fondet e planifikuara. 15% e komunave që nuk kanë zbatuar fondet e planifikuara të bursave janë kryesisht nga rajoni i Pellagonisë. Në rajonin e Pollogut, asnjë komunë nuk ka planifikuar këtë lloj mbështetjeje rinore;
- Organizatat e shoqërisë civile që punojnë për çështjet rinore brenda aftësive të tyre po bëjnë përpjekje që ligji për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore të funksionojë.

Pjesëmarrja efektive qytetare për NJVL-të është një sfidë dhe ndoshta pjesa më e vështirë për t'u zbatuar. Analiza e përfshirjes sociale të të rinjve në nivel lokal tregoi se komunat do të duhet të bëjnë ndryshime, mbi të gjitha në strukturën dhe kulturën organizative për të siguruar zbatimin e ligjit për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore.

Rekomandime:

- Të zbatohet në mënyrë të përshtatshme dhe të plotë ligji për pjesëmarrjen e të rinjve dhe politikat rinore;
- Zyrtarët e rinj të emëruar duhet të jenë persona për të cilët fokusi kryesor i punës do të jenë të rinjtë, nevojat dhe problemet e tyre. Praktika aktuale thotë se komunat kanë caktuar një nëpunës rinor, por personi që kryen këtë funksion është vetëm një nga shumë punë të tjera në fusha të tjera;
- Të krijohë zyra rinore brenda komunës;
- Të sigurojë qasje fizike për të rinjtë me aftësi të kufizuara fizike (rampat e qasjes, ashensorë);
- Të iniciojë dhe aplikojë mjete të ndryshme për pjesëmarrjen e të rinjve, të cilat janë më të përshtatshme për dinamikën e tyre. Kjo i lejon komunat të jenë krijuese dhe inovative kur konsultohen me të rinjtë;
- Për të mundësuar qasje më të lehtë në mjetet tashmë ekzistuese për pjesëmarrje qytetare nga të rinjtë dhe organizatat e shoqërisë civile që punojnë me dhe për të rinjtë, duke i përmirësuar ato;
- Të formojë këshillat e të rinjve në komunat ku ata nuk janë formuar;
- Mundësimi i kushteve për përfshirjen e mirëfilltë të të rinjve në hartimin e politikave publike;
- Këshillë për të rinjtë për të marrë të gjitha materialet për seancat e këshillit, dhe jo për të zgjedhur "çështjet relevante për të rinjtë", dhe për të marrë informacion vetëm për çështjet e zgjedhura;

- Të forcojë kapacitetet e këshillave komunale për rëndësinë dhe rolin e këshillave rinore. Të shohin këshillat rinore si trupi i tyre këshillues;
- Të forcojë kapacitetet e këshillave të të rinjve për të kryer me përgjegjësi dhe sukses funksionin e tyre – një trup këshillimor i këshillave të komunave;
- Gjatë përgatitjes së buxheteve, komunat duhet të planifikojnë në mënyrë specifike projekte dhe fonde për të mbështetur të rinjtë. Të përmbushin detyrimin e tyre prej 0,1% të buxhetit të komunës për t'u ndarë për çështjet e të rinjve;
- Krijimi i Qendrave Rinore në komuna;
- Zhvillimi i bashkëpunimit më të ngushtë ndërmjet komunave dhe organizatave të shoqërisë civile dhe përfshirja e organizatave të shoqërisë civile në krijimin e programeve për punën e qendrave rinore dhe menaxhimin e tyre;
- Të ndryshojë fokusin, nga informimi i të rinjve, në përfshirjen e tyre në procesin e vendimmarrjes, identifikimin e problemeve, ofrimin dhe diskutimin e zgjidhjeve, zbatimin e zgjidhjeve të miratuara bashkërisht, monitorimin dhe raportimin;
- Të prezantojë mjete digjitale për të përfshirë të rinjtë në miratimin e politikave lokale publike që janë më të përshtatshme për ritmin e tyre të funksionimit;
- Të shtohet opcioni text to speech në faqet e internetit të komunës;
- Të përmirësohet bashkëpunimi me OSHC-të që punojnë me dhe për të rinjtë.

PËRFSHIRJA SOCIALE TË TË RINJVE NË NIVEL LOKAL			
Fusha	Indikatorë	Burimi i verifikimit	Pesha e treguesit
Qasja në shërbime	A jep komuna bursa për të rinjtë	Pyetësor Buletini Zyrtar	2
	Numri i bursave të dhëna për të rinjtë (sportistë, nxënës, studentë)	Buletini Zyrtar	3
	A ofron komuna transport publik (lidhje me vendbanimet periferike dhe fshatrat)	Pyetësori dhe inspektimi në terren	2
	Qasje fizike funksionale për personat me aftësi të kufizuara (ashensor, rampë)	Pyetësori dhe inspektimi në terren	2
	Zyra rinore e themeluar	Lajmëtari zyrtar dhe inspektimi në terren	2
	Nëse ka, numri i përdoruesve	Lista për evidencë e zyrës rinore	3
	Në komunë veprojnë komunitetet lokale	Pyetësor	2
	Komuna ka emëruar një nëpunës për të rinjtë	Pyetësor	2

	Komuna ka një qendër rinore	Pyetësor	2
	A ndan komuna hapësirë për organizatat rinore	Pyetësor	
	A mbulon komuna qira për hapësirë për organizatat rinore	Pyetësor	
	Komuna ka planifikuar mbështetje financiare për të rinjtë në buxhet për vitin 2023	Pyetësor	3
	Nëse po, sa fonde ka planifikuar komuna	Pyetësor	
	Komuna ka ofruar mbështetje financiare për të rinjtë për vitin 2023	Pyetësor	3
	Nëse po, sa dhe për çfarë janë alokuar fondet	Pyetësor	
	A kanë mbështetur OSHC-të rinore të regjistruara në ARS në pikën 463	Pyetësor	
	A kanë ndarë fonde për një qendër rinore dhe aktivitete të qendrës	Pyetësor	

	A ka ndarë komuna fonde për Këshillin Rinor Lokal	Pyetësor	
	Komuna ka planifikuar mbështetje financiare për të rinjtë në buxhetpër vitin 2024	Pyetësor	3
	Nëse po, sa	Pyetësor	
	A ka komuna shërbime elektronike	Pyetësor	
Qasja në informacion	Komuna ka një faqe interneti	Ueb - faqja	2
	A ka një mjet të integruar për personat me aftësi të kufizuara	Ueb - faqja	
	Komuna ka një zyrë për informimin e qytetarëve	Pyetësor	2
	Kontrolli statistikor se sa herë është fjala rini në faqete internetit	Screenshot nga ekrani për verifikim	3
	Komuna ka profil në Facebook	Screenshot nga ekrani për verifikim	2
	Komuna ka profile në media të tjera sociale	Screenshot nga ekrani për verifikim	2
	Komuna poston përmbajtje relevante për të rinjtë	Screenshot nga ekrani për verifikim	2

	Numri i postimeve	Screenshot nga ekrani për verifikim	3
	Komuna ka publikuar në faqen e internetit anëtarët e KRL dhe kontaktet e tyre	Screenshot nga ekrani për verifikim	2
	Komuna promovon aktivitete për të rinjtë përmes internetit dhe rrjeteve sociale	Screenshot nga ekrani për verifikim	2
Politikat publike	Të rinjtë janë përfshirë në përgatitjen e strategjive lokale	Lista e regjistrimit të pjesëmarrjes (kopje/ skanim)	2
	Si t'i informoni të rinjtë për përfshirjen në përgatitjen e strategjive	Pyetësor	
	Sa është numri i të punësuarve në komunë	Pyetësor	
	Numri i punonjësve nën moshën 29 vjeç në komunë	Pyetësor	3
	Komuna ka miratuar një strategji për rininë	Buletini Zyrtar	2
	Komuna ka miratuar një plan veprimi për rininë	Buletini Zyrtar	2

	Komuna përfshiu të rinjtë në procesin e planifikimit të buxhetit për vitin 2024	Pyetësor	2
	Nëse po, si përfshihet	Pyetësor	
	Komuna publikon procesverbalet e konsultimeve buxhetore të zhvilluara	Pyetësor Kopje të procesverbalit	2
Këshilli Rinor	Komuna ka krijuar një këshill rinor	Buletini Zyrtar	2
	Komuna dërgon rregullisht materiale të këshillit që u dërgohen anëtarëve të KRL	Pyetësor	2
	Bashkia i dërgon ftesa KRL-së për të marrë pjesë/marrë pjesë në seancat e këshillit	Pyetësori dhe inspektimi në terren	2
	Numri i anëtarëve të KRL-së të pranishëm në seancat e këshillit	Pyetësor	3
	KRL zhvillon takime të paktën 4 herë në vit	Kopje të procesverbalit	2
	Numri i propozimeve të bëra në këshillin komunal	Pyetësori dhe inspektimi në terren	3
	Numri i propozimeve të pranuar nga këshilli komunal	Pyetësori dhe inspektimi në terren	3

BIBLIOGRAFI

- Ligji për pjesëmarrje rinore dhe politika rinore
(<<https://www.slvesnik.com.mk/Issues/862649465cf4432aad-cb4119f52bfd81.pdf>>)
- Ligji për vetëqeverisjen lokale
(<https://aa.mk/WBStorage/Files/Zakon_lokalnata_samouprava.pdf>)
- Strategjia nacionale për të rinj
(<<https://ams.gov.mk/campaign/nacionalnata-strategjija-za-mladi-2023-2027>>)

